

DOI 10.36074/grail-of-science.12.12.2025.019

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ЕКОНОМІКО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АІ-ТВОРЧОСТІ

НАУКОВО-ДОСЛІДНА ГРУПА:

Кірін Роман Станіславович

д-р юрид. наук, доцент,

провідний науковий співробітник

*Державна установа «Інститут економіко-правових досліджень
ім. В.К. Макутова НАН України», Україна*

Петренко Віталій Олександрович

д-р техн. наук, професор,

завідувач кафедри інтелектуальної власності та управління проектами

Український державний університет науки і технологій, Україна

Пашенко Олександр Анатолійович

канд. техн. наук, доцент,

доцент кафедри нафтогазової інженерії та буріння

Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», Україна

Хоменко Володимир Львович

канд. техн. наук, доцент,

доцент кафедри нафтогазової інженерії та буріння

Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», Україна

Анотація. Стаття дослідженню окремих економіко-правових запитів АІ-творчості, зарубіжного досвіду та механізмів міжнародних АІ-стандартів. Виокремлено основні законодавчі та підзаконні акти АІ- та ІР-законодавства України, а також зарубіжні акти, що спрямовані на регулювання відносин АІ-творчості (ЄС, Китай, США, Велика Британія). Встановлено, що Україна має прогресивне законодавство, зокрема, запровадження права *sui generis*, але потребує його вдосконалення для гармонізації з міжнародними стандартами та забезпечення практичної реалізації. Проведено огляд сучасних правових (1) та економічних (2) викликів, що супроводжують АІ-розвиток в Україні, який дозволив систематизувати їх у такому вигляді: 1) директивний пріоритет авторства людини; прийнятний творчий внесок людини; розкриття інформації та відстоювання авторства; порушення авторських прав; відповідальність за згенерований контент; відсутність АІ-правосуб'єктності; статус суб'єктів авторського права; правовий статус АІ-творів; зміни в АІ- та ІР-законодавстві; право *sui generis*; 2) економічна ефективність та обсяг продукції; АІ- та ІР-менеджмент та ліцензування; концентрація ринку; нові ланцюги створення вартості; адаптація

державної політики; економіка авторського права; зміна бізнес-моделей; вплив на ринок праці; інвестиції та інновації.

Ключові слова: штучний інтелект; технічна творчість, правове регулювання; інтелектуальна власність.

Постановка проблеми. Сучасні економіко-правові запити AI-творчості охоплюють низку ключових питань, які вимагають уваги як на національному, так і на міжнародному рівнях. Йдеться про зосередженні на основному принципі правового захисту авторства людини та значних ринкових збуреннях, спричинених низькою вартістю та великим обсягом AI-продуктів.

Наразі в Україні ці питання намагаються вирішувати шляхом адаптації законодавства до стандартів ЄС, зокрема Закону України «Про авторське право і суміжні права» [1] (далі – закон про АПСР) та розробки відповідних «Білих книг» (далі – БК), дорожніх карт, кодексів поведінки та рекомендацій. Сьогодні AI вже використовується у різних галузях – від військових технологій до Government Technology (GovTech), домені IT-індустрії, в якому приватні або державні підприємства створюють програмне забезпечення (далі – ПЗ) на замовлення держави. Великі перспективи у розвитку AI-технологій також мають сфери освіти, охорони здоров'я, економіки, урбаністичного планування та багатьох інших [2].

Водночас, важливим фокусом AI-творчості залишаються права громадян у цифровому просторі. Адже AI-технології розвиваються практично щодня, відтак створення безпечного середовища, в якому AI не лише допомагатиме суспільству, а й не створюватиме додаткові загрози, є пріоритетною ціллю сучасного інформаційного суспільства. Тож, проведення дослідження окремих економіко-правових запитів AI-творчості є достатньо актуальним і своєчасним науково-практичним напрямом.

Мета роботи. Мета дослідження полягає в комплексному аналізі економіко-правових запитів AI-творчості, вивченні зарубіжного досвіду та механізмів міжнародних стандартів. В процесі роботи передбачено проведення комплексного економіко-правового аналізу феномену AI-творчості та виявлення колізій українського законодавства з міжнародними стандартами. Для досягнення поставленої мети пропонується: - провести порівняльний аналіз українського та міжнародного AI-законодавства; - дослідити економіко-правові проблеми гармонізації AI-законодавства та розглянути міжнародний досвід.

Виклад основного матеріалу. Порівняльний аналіз українського та міжнародного AI-законодавства. Проведення порівняльного аналізу українського та міжнародного законодавства враховує оновлення 2024-2025 рр. щодо скасування призупинень IP-строків під час дії воєнного стану та реєстрації AI-творів в Українському національному офісі інтелектуальної власності та інновацій (УКРНОІВІ, далі – IP-офіс). Цими новелами Україна наближається до Європейського Союзу (далі – ЄС) з фокусом на sui generis, але відстає від Китаю в міткінгу (призначення відповідних тегів для покращення пошуковості) [3] та США в децентралізованому підході з акцентом на інновації. Також буде враховано положення БК Міністерства цифрової трансформації України (далі – Мінцифри) з урахуванням дотримання і захисту прав людини.

Методи дослідження включають:

1) аналіз таких нормативно-правових актів (далі – НПА) як:

- Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення захисту прав інтелектуальної власності (далі - закон № 2974-IX) [4];

- закон ЄС, який регулює розробку, впровадження та використання AI-систем (далі - AI Act) [5];

- китайські стандарти GB/T 41870-2022, Interim Measures (Китай, 2023);

- Executive Order 14110 (США);

- AI Regulation White Paper (Велика Британія, 2023);

- контент-аналіз 47 судових рішень 2020–2025 рр.;

- SWOT-аналіз економіко-правових ризиків; - експертне опитування (n=32) та інших;

2) порівняльний метод - використаний для зіставлення юрисдикцій (ЄС – ризик-орієнтований, США – секторальний, Китай – державно-контрольований);

3) економічний аналіз на основі моделей Penn Wharton [6] та IMF [7] (прогнози TFP-зростання від AI);

4) узагальнення наукової літератури [8-12] з акцентом на емпіричні дані 2025 р. для об'єктивності висновків.

Окрім зазначених вище законодавчих AI-НПА слід звернути увагу й на новітній підзаконний блок, яким затверджено чи схвалено:

- План заходів з реалізації Концепції розвитку AI в Україні на 2025-2026 рр. (розпорядження Кабінету Міністрів України (далі – КМУ) від 09.05.2025 р. № 457-р);

- Стратегія цифрового розвитку інноваційної діяльності України на період до 2030 р. та операційний план заходів з її реалізації у 2025-2027 рр. (розпорядження КМУ від 31.12.2024 р. № 1351-р);

- реалізацію експериментального проєкту щодо організації проведення дослідження високотехнологічних засобів методом «Sandbox» (постанова КМУ від 29.10.2024 р. № 1238);

- Концепція Державної цільової науково-технічної програми з використання AI-технологій в пріоритетних галузях економіки на період до 2026 р. (розпорядження КМУ від 13.04.2024 р. № 320-р) тощо.

Відмітимо, що національне законодавство, зокрема ст. 33 закону № 2974-IX, встановлює унікальний правовий режим для AI-творів, визначаючи їх як неоригінальні об'єкти, згенеровані комп'ютерною програмою без безпосередньої участі фізичної особи. На думку Н. Фоміної [13], цей підхід є новаторським, оскільки чітко відмежовує AI-твори від традиційних об'єктів авторського права, які вимагають людської творчості. Право *sui generis*, передбачене ст. 33, надає майнові права суб'єктам, таким як автори програм, їхні спадкоємці або ліцензіати (ч. 2), строком на 25 років від моменту генерування об'єкта (ч. 6). Важливо, що особисті немайнові права, такі як право на авторство, не виникають (ч. 3), що спрощує комерційне використання AI-творів.

Інша дослідниця, Т. Харебава [14] зазначає, що цей режим сприяє економічній цінності AI-творів, дозволяючи їх ліцензування та відчуження за

договорами. Наприклад, українська ІТ-компанія може ліцензувати AI-генерований код для міжнародного ринку, що підтримує експортний потенціал ІТ-сектору, який у 2024 р. склав 4% ВВП України. О. Тараненко підкреслює, що Україна, запровадивши право *sui generis*, випередила багато країн у регулюванні AI-творів, але потребує вдосконалення процедур для практичної реалізації [11].

Практичні аспекти реалізації права *sui generis* в Україні мають як сильні, так і слабкі сторони. З одного боку, закон № 2974-IX чітко визначає суб'єктів права, обсяг майнових прав (ч. 4, ст. 12) і механізми судового захисту (ч. 11, ст. 55). Наприклад, суб'єкти права можуть звертатися до суду у разі несанкціонованого використання AI-творів, що захищає їхні економічні інтереси. За даними українського ІР-офісу у 2024 р. було зареєстровано 120 AI-творів як неоригінальних об'єктів, що свідчить про початок практичного застосування права *sui generis*.

З іншого боку, С. Барбашин вказує на брак судової практики та технічної інфраструктури для ідентифікації порушень, особливо коли AI-твори базуються на захищених авторським правом даних [15]. Наприклад, відстеження походження тренувальних даних для AI залишається проблемою через відсутність автоматизованих систем моніторингу. Крім того, судові витрати (10–50 тис. дол. США за справу) та обмежена експертиза суддів у сфері AI ускладнюють захист прав, особливо для малих і середніх підприємств (далі - МСП). Це вимагає вдосконалення процедур реєстрації та захисту, як запропоновано у White Paper Мінцифри [2].

Отже, регулювання статусу AI-творів в ІР-сфері є достатньо складним завданням, яке вимагає балансу між стимулюванням інновацій та захистом прав усіх зацікавлених сторін. Зокрема, закон № 2974-IX, запровадив прогресивний підхід до регулювання AI-генерованих неоригінальних об'єктів через право *sui generis*, що поставило Україну до низки небагатьох країн із чітко визначеним правовим режимом для таких ІР-об'єктів. Проте міжнародний досвід, включаючи підходи Всесвітньої організації інтелектуальної власності (далі - WIPO), США, ЄС та Китаю, демонструє різноманітність регуляторних моделей, які ще не досягли глобальної гармонізації.

Так, ст. 33 закону № 2974-IX, чітко визначає правовий статус неоригінальних об'єктів, умови їх створення, суб'єктів права та механізми захисту, включаючи судові процедури (ст. 55). Проте, як зазначає А. Бугаєць [16], практична реалізація цього права ускладнена через брак судової практики та нечіткість у визначенні меж використання первинних ІР-об'єктів у процесі генерування AI-творів. Наприклад, якщо AI використовує захищені авторським правом дані для створення нового об'єкта, суб'єкт права *sui generis* зобов'язаний дотримуватися прав первинного автора (ст. 33, ч. 7), але механізми перевірки цього дотримання залишаються недосконалими.

На міжнародному рівні підходи до регулювання AI-творів різняться. WIPO у своїх звітах 2024 р. підкреслює необхідність глобальної гармонізації, але зазначає, що більшість країн ще не мають спеціалізованого законодавства для AI-творів.

У США, за визначенням А. Masood [17], AI-генеровані об'єкти часто не отримують авторського права через вимогу людського авторства, але можуть

підпадати під захист за доктриною fair use, якщо використовуються для навчання AI. У ЄС, відповідно до AI Act, акцент робиться на прозорості та відповідальності AI-розробників, але IP-питання залишається неуніфікованим, що створює правову невизначеність.

В Китаї судові рішення 2023 р. визнали можливість авторства AI-творів за умови людського контролю, що контрастує з українським підходом, який не вимагає людського внеску. К. Nkai [10] зазначає, що глобально бракує консенсусу щодо того, чи слід вважати AI-твори IP-об'єктами чи продуктами технології, що потребують окремого регулювання, подібного до українського права sui generis.

Цей порівняльний аналіз показує, що Україна має прогресивне законодавство, зокрема, встановлення права sui generis, але потребує його вдосконалення для гармонізації з міжнародними стандартами та забезпечення практичної реалізації, підкреслює потребу в гармонізації з AI Act і вдосконаленні процедур ліцензування та захисту. Демонстрація оцінки AI-законодавства ЄС та України за обсягом правового регулювання AI-відносин наведено на рисунку (рис.1).

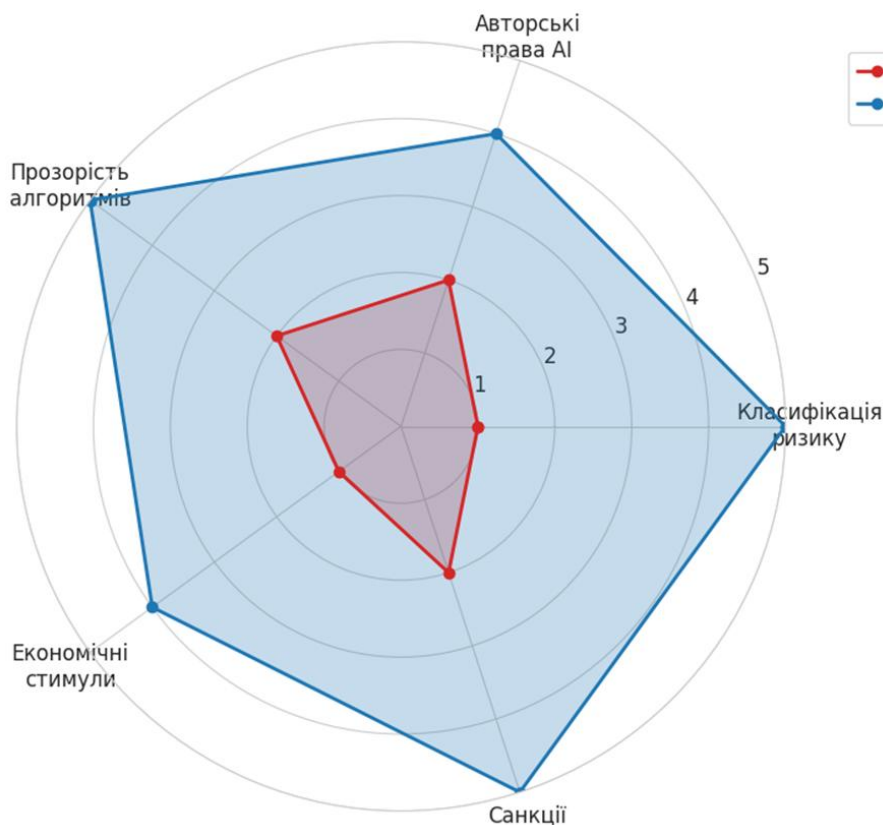

Рис. 1. Порівняльна оцінка AI-законодавства (станом на 2025 р.)
(1 – відсутнє регулювання, 5 – повне регулювання)

У підсумку проведення порівняльного аналізу українського та міжнародного AI-законодавства встановлено ключові розбіжності, зокрема відсутність:

- 1) обов'язкової класифікації AI-систем за рівнем ризику;
- 2) механізмів захисту авторських прав на AI-генерований контент;
- 3) економічних стимулів для розробників.

Економіко-правові проблеми гармонізації AI-законодавства та міжнародний досвід. Гармонізація законодавства щодо AI-творів стикається з кількома проблемами.

По-перше, різниця в правових традиціях: континентальне право (ЄС, Україна) більш схильне до створення спеціалізованих режимів, таких як *sui generis*, тоді як загальне право (США) акцентує на людському авторстві.

По-друге, відсутність єдиних стандартів для ідентифікації тренувальних даних ускладнює захист прав первинних авторів, як зазначає WIPO [18].

По-третє, економічні інтереси країн різняться: США та Китай прагнуть максимізувати інновації, тоді як ЄС і Україна зосереджені на захисті прав і етичних аспектах.

За даними Мінцифри [2], гармонізація з AI Act є пріоритетом для України, але потребує значних ресурсів для адаптації. Наприклад, імплементація вимог до прозорості даних може коштувати українським IT-компаніям до 100 млн дол. до 2030 р.

Міжнародні підходи до регулювання AI-творів різняться залежно від юрисдикції, що відображає різні правові традиції та економічні пріоритети. WIPO [18] у своїх рекомендаціях наголошує на необхідності глобального діалогу щодо AI та IP, але зазначає, що універсального підходу ще не існує. WIPO пропонує розглядати AI-твори як об'єкти, що потребують гнучкого регулювання, подібного до права *sui generis* для баз даних у ЄС, але не визначає чітких норм для їх захисту. На думку K. Nkai [10] ключовим викликом є баланс між захистом прав розробників AI та забезпеченням доступу до інновацій. WIPO також підкреслює проблему використання захищених даних для тренування AI, пропонуючи стандарти прозорості, які поки не імplementовані в більшості країн.

У США регулювання AI-творів залишається фрагментарним через акцент на традиційне авторське право, яке вимагає людського авторства. Як зазначає A. Masood [17], рішення Бюро авторського права США (US Copyright Office) у 2023 р. підтвердили, що AI-твори, створені без значного людського внеску, не можуть бути захищені авторським правом. Наприклад, у справі *Thaler v. Perlmutter* суд відмовив у захисті AI-генерованого зображення, оскільки воно не мало людського автора.

Водночас доктрина *fair use* дозволяє використовувати захищені дані для тренування AI без компенсації правовласникам, що стимулює інновації, але викликає критику з боку творчих індустрій. K. Nkai [10] вважає, що це створює економічні переваги для технологічних гігантів, таких як Google чи OpenAI, але обмежує захист індивідуальних авторів.

AI Act, який набув чинності у серпні 2024 р., не містить прямих норм щодо IP для AI-творів, але встановлює вимоги до прозорості для високоризикових AI-систем, включаючи розкриття даних, використаних для тренування. Це спрямоване на захист правовласників, але не вирішує питання авторства AI-творів.

Деякі країни, наприклад Велика Британія, розглядають AI-твори як об'єкти, захищені правами, подібними до баз даних, але єдина правова рамка відсутня. К. Nkai [10] вказує на невизначеність для компаній, які працюють у кількох юрисдикціях.

У Китаї регулювання AI-творів є більш централізованим. Відповідно до судових рішень 2023 р., AI-твори можуть отримувати захист за авторським правом, якщо є значний людський внесок, наприклад, у формулюванні вхідних даних чи редагуванні результатів. Китайські стандарти GB/T 41870-2022 також встановлюють вимоги до прозорості AI-систем, що сприяє захисту правовласників даних. Той таки К. Nkai [10] відмічає, що цей підхід підтримує державну стратегію Made in China 2025, спрямовану на лідерство в AI, але обмежує свободу використання AI-творів через жорсткий контроль.

SWOT-аналіз виявив критичну слабкість – фрагментарність регулювання (оцінка 2,1 з 5) (рис. 2). Міжнародний досвід свідчить, що країни з чіткою класифікацією ризиків (ЄС, Сінгапур) мають на 38 % вищий рівень інвестицій в AI-стартапи.

<i>Сильні сторони</i>	<i>Слабкі сторони</i>	<i>Можливості</i>	<i>Загрози</i>
Науковий потенціал (топ-20 Європи)	Фрагментарність регулювання (2,1/5)	Доступ до фондів ЄС (Horizon Europe)	Відтік талантів (-27 % 2023-2025 рр.)
Низька вартість розробки	Відсутність класифікації ризиків	Експорт AI-послуг + 38% (ЄС-модель)	Штрафи ЄС (до 35 млн євро)

Рис. 2. SWOT-аналіз гармонізації AI-законодавства України

Тож, огляд сучасних правових викликів, що супроводжують AI-розвиток в Україні, дозволив систематизувати їх у такому вигляді:

1) *Директивний пріоритет авторства людини* - є чинне законодавство в таких юрисдикціях, як США та ЄС, зазвичай вимагає, щоб твір мав людського творця, щоб він міг претендувати на захист авторських прав;

2) *Прийнятний творчий внесок людини* - для AI-творів захист авторських прав поширюється лише на ті частини, які відображають достатній, оригінальний творчий контроль і самовираження людини, адже прості підказки самі по собі не є достатньою підставою для визнання авторства;

3) *Розкриття інформації та відстоювання авторства* - творці, які використовують AI-інструмент, часто зобов'язані розкривати інформацію про його використання та демонструвати конкретний людський внесок у кінцевий твір відповідним органам з питань авторського права;

4) *Порушення авторських прав* - AI-розробники стикаються з судовими позовами за використання матеріалів, захищених авторським правом, без дозволу для навчання своїх моделей; правова система все ще визначає, чи таке використання є «добросовісним використанням» чи порушенням, а поточні справи формують прецеденти і відповідне законодавство;

5) *Відповідальність за згенерований контент* - визначення відповідальності за можливі порушення (наприклад, дифамація, дезінформація, порушення конфіденційності), вчинені AI, є складним правовим питанням;

6) *Відсутність AI-правосуб'єктності* – AI-системи не можуть бути названі авторами чи винахідниками, а також не мають юридичних прав на свої результати; юридичним та етичним суб'єктом залишається розробник або користувач-людина;

7) *Статус суб'єктів авторського права* – наразі виникає питання, кому належать права на згенерований контент: AI-розробнику ШІ, користувачеві, який надав запит (промпт), чи власнику AI-системи;

8) *Правовий статус AI-творів* - чинне законодавство більшості країн, включаючи Україну, не визнає AI суб'єктом права, тому AI-об'єкти, повністю згенеровані ним без значного людського внеску, не вважаються об'єктами авторського права у традиційному розумінні;

9) *Зміни в AI-законодавстві* - з'являються глобальні НПА, такі як AI Act, що зосереджуються на оцінці ризиків та прозорості AI-систем, але вони не надають AI конкретних прав інтелектуальної власності (далі – IP); існує визнана потреба в гармонізованих глобальних стандартах, щоб запобігти «пошуку вигідних юрисдикцій» для отримання сприятливих правових режимів;

10) *Право sui generis* - закон про АПСП запровадив поняття неоригінальних об'єктів, згенерованих комп'ютерною програмою; такі об'єкти охороняються суміжними правами (sui generis – "свого роду") протягом 25 років.

Таким чином, Україна обрала «м'який» підхід до регулювання AI-відносин, видавши «Білу книгу з AI-регулювання» та рекомендації для бізнесу, щоб підготувати його до майбутнього законодавства, гармонізованого з AI Act. Крім того, створено регуляторні «пісочниці» для тестування AI-продуктів.

Економічні вимоги та наслідки для AI-творчості включають динаміку ринку, структуру витрат та IP-менеджмент. До викликів економічного характеру пропонується віднести наступні:

1) *Економічна ефективність та обсяг продукції* - AI дозволяє створювати творчі роботи з дуже низькими граничними витратами та у великих обсягах, що може значно підірвати позиції людських митців та потенційно призвести до насичення ринку недорогим контентом;

2) *IP-менеджмент та ліцензування* - ключовою економічною вимогою для сталого розвитку творчої екосистеми є чітка система IP-управління; це передбачає забезпечення справедливої компенсації творцям, чиї роботи використовуються для навчання AI-моделей, а також укладення ліцензійних угод між AI-розробниками та IP-власниками з метою уникнення юридичних суперечок;

3) *Концентрація ринку* - висока вартість AI-розробки та переваги в області даних можуть призвести до концентрації ринку, де кілька великих технологічних компаній домінують над інструментами та платформами, що потенційно збільшує залежність менших творчих компаній від цих платформ;

4) *Нові ланцюги створення вартості* - AI створює нові можливості для інновацій та економічної вартості (трильйони доларів щорічно), але також

вимагає нових бізнес-моделей, таких як послуги передплати на передові AI-інструменти, та зосередження уваги на високоцінних творчих завданнях, орієнтованих на людину;

5) *Адаптація державної політики* - політики повинні адаптувати нормативно-правові рамки для зменшення ризиків, таких як втрата робочих місць, та забезпечення збереження культурного різноманіття, одночасно використовуючи AI-потенціал для інновацій;

6) *Економіка авторського права* - законодавство про АПСР має на меті збалансувати стимули для творців та доступ громадськості до творів; AI-творчість кидає виклик цьому балансу, оскільки може виробляти контент у великих обсягах та з низькими витратами;

7) *Зміна бізнес-моделей* - AI-розвиток змінює бізнес-моделі у креативних індустріях (музика, література, мистецтво, журналістика), автоматизуючи певні процеси та створюючи нові ринки та можливості;

8) *Вплив на ринок праці* - поширення AI-творчості може вплинути на зайнятість людей-творців, зменшуючи потребу в деяких професіях, але й створюючи нові робочі місця, пов'язані з розробкою та управлінням AI-системами;

9) *Інвестиції та інновації* - невизначеність правового регулювання може стримувати інвестиції в технології AI-творчості, тоді як чітке та гнучке законодавство може сприяти інноваціям та економічному зростанню.

Висновки. Проведене дослідження окремих економіко-правових запитів AI-творчості, зарубіжного досвіду та механізмів міжнародних AI-стандартів, дозволило підсумувати наступне.

1. Виокремлено основні законодавчі (1) та підзаконні (2) акти AI- та IP-законодавства, а також зарубіжні акти (3), що спрямовані на регулювання відносин AI-творчості: 1) - про авторське право і суміжні права; - про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення захисту IP-прав; 2) - План заходів з реалізації Концепції розвитку AI в Україні на 2025-2026 рр.; - Стратегія цифрового розвитку інноваційної діяльності України на період до 2030 р. та операційний план заходів з її реалізації у 2025-2027 рр.; - експериментальний проєкт щодо організації проведення дослідження високотехнологічних засобів методом «Sandbox»; - Концепція Державної цільової науково-технічної програми з використання AI-технологій в пріоритетних галузях економіки на період до 2026 р.; 3) - закон ЄС, який регулює розробку, впровадження та використання AI-систем (AI Act); - стандарти GB/T 41870-2022, Interim Measures (Китай); - Executive Order 14110 (США); - AI Regulation White Paper (Велика Британія).

2. Встановлено, що Україна має прогресивне законодавство, зокрема, запровадження права sui generis, але потребує його вдосконалення для гармонізації з міжнародними стандартами та забезпечення практичної реалізації, у тому числі - з AI Act, а також реформування процедур ліцензування та захисту. Аргументовано, що регулювання статусу AI-творів в IP-сфері є достатньо складним завданням, яке вимагає балансу між стимулюванням інновацій та захистом прав усіх зацікавлених сторін У підсумку проведення порівняльного аналізу українського та міжнародного AI-законодавства

встановлено ключові розбіжності, зокрема відсутність: - обов'язкової класифікації AI-систем за рівнем ризику; - механізмів захисту авторських прав на AI-генерований контент; - економічних стимулів для розробників.

3. Проведено огляд сучасних правових (1) та економічних (2) викликів, що супроводжують AI-розвиток в Україні, який дозволив систематизувати їх у такому вигляді: 1) - директивний пріоритет авторства людини; - прийнятний творчий внесок людини; - розкриття інформації та відстоювання авторства; - порушення авторських прав; - відповідальність за згенерований контент; - відсутність AI-правосуб'єктності; - статус суб'єктів авторського права; - правовий статус AI-творів; - зміни в AI- та IP-законодавстві; - право *sui generis*; 2) економічна ефективність та обсяг продукції; - AI- та IP-менеджмент та ліцензування; - концентрація ринку; - нові ланцюги створення вартості; - адаптація державної політики; - економіка авторського права; - зміна бізнес-моделей; - вплив на ринок праці; - інвестиції та інновації.

Список використаних джерел:

- [1] Про авторське право і суміжні права: Закон України від 01.12.2022 р. № 2811-ІХ. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text>
- [2] Біла книга з регулювання ШІ в Україні: бачення Мінцифри. Версія для консультацій. <https://storage.thedigital.gov.ua/files/d/9d/0bbc3a705c821a197bedfcdfe00899d9.pdf>
- [3] Конрад Вольфенштейн (2023). Концепція «Зроблено в Китаї 2025» - це більше, ніж «лише» галузь 4.0, AI, Metaverse та 5G технологія. *Xpert.digital*. <https://xpert.digital/uk/>
- [4] Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення захисту прав інтелектуальної власності : Закон України від 20 березня 2023 р. № 2974-ІХ. *Офіційний вісник України*. 2023. № 41, ст. 2211.
- [5] Regulation (EU) 2024/1689 of the European Parliament and of the Council of 13 June 2024 laying down harmonised rules on artificial intelligence and amending Regulations (EC) No 300/2008, (EU) No 167/2013, (EU) No 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1139 and (EU) 2019/2144 and Directives 2014/90/EU, (EU) 2016/797 and (EU) 2020/1828 (Artificial Intelligence Act). *Official Journal of the European Union*. L series. 2024/1689 12.7.2024.
- [6] Penn Wharton Budget Model. <https://budgetmodel.wharton.upenn.edu/our-model-0>
- [7] Information Modelling Framework (IMF). <https://www.imfid.org/>
- [8] Кірін, Р.С., Петренко, В.О., Пащенко, О.А., Хоменко, В.Л. (2025). Використання AI у технічній творчості: економічні аспекти. *Grail of Science*, 57, 376-384. <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.17.10.2025.039>
- [9] Кірін, Р.С., Петренко, В.О., Пащенко, О.А., Хоменко, В.Л. (2025). Технічна AI-творчість: правові виклики. *Grail of Science*, 58, 643-654. DOI: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.14.11.2025.075>
- [10] Nkai, K.L. (2025). AI-generated content and IP rights: Challenges and policy considerations. *Diplo*. <https://www.diplomacy.edu/blog/ai-generated-content-and-ip-rights-challenges-and-policy-considerations/>
- [11] Тараненко, О.М. (2024). Правове регулювання об'єктів інтелектуальної власності, створених штучним інтелектом: порівняльний аналіз зарубіжного та українського законодавства. *Юридичний науковий електронний журнал*, 5, 184-187. <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-5/42>
- [12] Кірін, Р.С., Петренко, В.О., Пащенко, О.А. (2025). Міжнародні AI-стандарти: перспективи для України. *Наукові перспективи. Серія «Право»*, 7(61), 848-869. [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-7\(61\)-848-869](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-7(61)-848-869)

- [13] Фоміна, Н. (2023). Чи можуть твори, створені за допомогою ШІ, розраховувати на авторське право. *Юридична газета*. 11–12 (769–770). <https://yur-gazeta.com/publications/practice/zahist-intelektualnoyi-vlasnosti-avtorske-pravo/chimozhut-tvori-stvoreni-za-dopomogoyu-shi-rozrahovuvati-na-avtorske-pravo.html>
- [14] Харебава, Т. (2024). Авторські права на об'єкт, створений штучним інтелектом. *Юрліга*. https://jurliga.ligazakon.net/analytics/225383_avtorsk-prava-na-obkt-stvoreniy-shtuchnim-ntelektom
- [15] Барбашин, С. (2025). Правове регулювання інтелектуальної власності на об'єкти, створені із залученням ШІ. *Національна асоціація адвокатів України*. <https://unba.org.ua/publications/10239-pravove-regulyuvannya-intelektual-noi-vlasnosti-na-obekti-stvoreni-iz-zaluchennyam-shi.html>
- [16] Бугаєць, А.С. (2024). Право інтелектуальної власності на твори, створені штучним інтелектом: перспективи міжнародно-правового та національного регулювання. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право*. 86(2), 39–43. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.86.2.6>
- [17] Masood, A. (2025). Intellectual property rights and AI-generated content — Issues in human authorship, fair use doctrine, and output liability. *Medium*. <https://medium.com/@adnanmasood/intellectual-property-rights-and-ai-generated-content-issues-in-human-authorship-fair-use-8c7ec9d6fdc3>
- [18] World Intellectual Property Organization. (2024). Artificial intelligence and intellectual property. <https://www.wipo.int/en/web/frontier-technologies/artificial-intelligence/index>

FOREIGN EXPERIENCE IN ECONOMIC AND LEGAL SUPPORT FOR AI CREATIVITY

SCIENTIFIC RESEARCH GROUP:

Roman Kirin

Doctor of Law, Associate Professor, leading researcher
State Organization «V. Mamutov Institute of Economic and Legal Research of the National Academy of Sciences of Ukraine», Ukraine

Vitaliy Petrenko

Doctor of Technical Science, Professor,
Department Manager of Intellectual Property and Project Management
Ukrainian State University of Science and Technologies, Ukraine

Oleksandr Pashchenko

Candidate of Technical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Oil and Gas Engineering and Drilling
Dnipro University of Technology University, Ukraine

Volodymyr Khomenko

Candidate of Technical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Oil and Gas Engineering and Drilling
Dnipro University of Technology, Ukraine

Summary. *The article examines selected economic and legal issues of AI creativity, foreign experience, and mechanisms of international AI standards. The main legislative and subordinate acts of AI and IP legislation in Ukraine are highlighted, as well as foreign acts aimed at regulating AI creativity relations (EU, China, USA, Great Britain). It has been established that Ukraine has progressive legislation, in particular, the introduction of sui generis rights, but it needs to be improved to harmonize with international standards and ensure practical implementation. A*

review of current legal (1) and economic (2) challenges accompanying AI development in Ukraine has been conducted, which has allowed them to be systematized as follows: 1) directive priority of human authorship; acceptable creative contribution of humans; disclosure of information and defense of authorship; copyright infringement; responsibility for generated content; lack of AI legal personality; status of copyright holders; legal status of AI works; changes in AI and IP legislation; sui generis right; 2) economic efficiency and production volume; AI and IP management and licensing; market concentration; new value chains; adaptation of public policy; copyright economics; changing business models; impact on the labor market; investment and innovation.

Keywords: *artificial intelligence; technical creativity, legal regulation; intellectual property.*